

Veilig werken bij en met HSL

vastgesteld door het HSL-bestuur op 05-09-2023

FvH 24-11-2021; geactualiseerd en aangevuld 02-08-2023

A. Wat zijn de wettelijke verplichtingen?

[bron: [website Stichting Landschapsbeheer Gelderland](#)]

Werken in het landschap brengt risico's met zich mee. Aandacht voor veilig werken is daarom belangrijk. Graag informeren wij vrijwilligersgroepen over de verplichtingen ten aanzien van Gezond en veilig werken.

Vrijwilligersgroepen moeten kunnen aantonen dat ze aandacht hebben voor de veiligheid van de deelnemers aan de werkdag. Daarnaast is voorkomen natuurlijk altijd beter dan genezen!

Arbobesluit

Vrijwilligers vallen niet direct onder de Arbowet (geen formele werkgever – werknemer relatie). Echter, bij ernstige risico's treedt artikel 9.5a Arbobesluit (uitwerking van de Arbowet) in werking. Hierin staat dat vrijwilligers beschermd dienen te worden als zij aan gevaren blootstaan.

Ernstige risico's kunnen in ieder geval optreden bij:

- Werken met gemotoriseerd gereedschap en machines.
- Werken met biologische agentia (o.a. eikenprocessierups, teken, berenklauw).
- Werken met gevaarlijke stoffen.
- En alles wat je verder als risicovol inschat:
 - Werken op hoogte, met scherp gereedschap, hout op spanning etc.
 - Werken met relatief onervaren, jonge, oude, eigenwijze vrijwilligers.
 - Terreinomstandigheden aan de waterkant/weg.

Aandacht voor gezond & veilig werken is daarom absoluut nodig voor werken in het groen voor alle vrijwilligersgroepen.

Wie is verantwoordelijk

De wettelijke verantwoordelijkheid voor veilige en gezonde werkomstandigheden van vrijwilligers ligt in principe "bij diegene bij wie de vrijwilliger werkzaam is". Dit is bijvoorbeeld een grote natuurorganisatie, maar kan ook een georganiseerde groep vrijwilligers zijn. In het Arbobesluit worden de zelfstandige vrijwilligers (groepen) of vriendengroepen die vrijwilligerswerk verrichten niet als zodanig benoemd, terwijl dit in het landschapsbeheer wel vaak voorkomt.

Gezagsverhouding en aansturing van de werkzaamheden is daarbij een belangrijke toewijzingsfactor.

Verplichtingen

In het Arbobesluit (artikel 9.5, eerste lid) staat beschreven aan welke verplichtingen moet worden voldaan om op een verantwoorde en veilige manier te werken. Als we dit

samenvatten, komen we tot de volgende belangrijkste verplichtingen ten aanzien van vrijwilligerswerk in georganiseerd verband.

1. Vrijwilligers Risico Inventarisatie & Evaluatie (VRIE) opstellen, met plan van aanpak.

Inventariseer voorafgaand aan elke werkdag welke werkzaamheden de groep gaat doen en welke risico's hier aan verbonden zijn. SLG heeft VRIE's opgesteld die in hoofdlijnen de risico's vanuit de werkzaamheden, de deelnemers en de terreinomstandigheden inventariseert en aangeeft welke maatregelen genomen kunnen worden om de risico's in te perken. Wij hebben VRIE's voor verschillende werkzaamheden opgesteld. Deze VRIE's kan een vrijwilligersgroep gebruiken om zelf een risico-inventarisatie te maken voorafgaand aan de werkdag. Ter voorbereiding van een werkdag, adviseren wij ook gebruik te maken van een werkdagformulier. Naast de risico-inventarisatie, kun je hier o.a. op invullen wie instructie geeft, toezicht houdt, welke vrijwilliger EHBO/Veldhulpverlening heeft, etc.

2. Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) verzorgen

Het dragen van de juiste PBM's is verplicht. Afhankelijk van de werkzaamheden dien je bijvoorbeeld handschoenen, een helm of veiligheidsschoenen te dragen. SLG heeft een Persoonlijke beschermingsmiddelen schema ontwikkeld, waarop staat welke PBM's verplicht zijn bij de diverse werkzaamheden. Een vrijwilligersgroep dient zelf toezicht te houden op het gebruik van de PBM's. Spreek elkaar hier wanneer nodig op aan!

3. Instructie veilig werken geven.

Bespreek voorafgaand met de groep wie de werkdaginstructie geeft. Je kunt er voor kiezen te rouleren zodat iedereen een keer aan de beurt komt. Vanzelfsprekend is die instructie uitgebreider voor een groep kinderen of onervaren helpers dan voor de vaste groep ervaren vrijwilligers. SLG heeft een draaiboek ontwikkeld, waarop voorbereiding, instructie en toezicht van een werkdag zo volledig mogelijk beschreven zijn. Dit kun je gebruiken als handvat bij het geven van de instructie. Zie het draaiboek.

4. Toezicht houden.

De rol van toezichthouder moet voor de werkdag begint belegd zijn. Ook hier kun je kiezen voor roulatie binnen de groep. De toezichthouder moet het overzicht houden. Dit kan betekenen dat hij of zij niet of nauwelijks meewerkt. Taken van een toezichthouder: kijk of iedereen voldoende afstand van elkaar houdt, spreek iemand aan die roekeloos werkt of de verplichte PBM's niet gebruikt, etc. Meer aandachtspunten van de toezichthouder staan in het eerder vermelde draaiboek van een werkdag.

Aansprakelijkheid

Na een ongewenste situatie, bijvoorbeeld een ongeval met zwaar letsel, zal de aansprakelijkheidstelling uiteindelijk vastgesteld worden.

Dan is het bepalend wie er in de betreffende situatie verantwoordelijk is en welke inspanningen verricht zijn waardoor de ongewenste situatie mogelijk te voorkomen was.

Dit kan de Inspectie SZW (voorheen arbeidsinspectie) doen, of bij een (civiele) rechtszaak een rechter. Je verlaagt de kans op aansprakelijkheidstelling enorm door alles vooraf goed te regelen en vast te leggen. Een ongeluk kan uiteindelijk altijd gebeuren, belangrijk is dat je er alles aan hebt gedaan om het te voorkomen!

Het HSL-bestuur heeft m.b.t. de hierboven genoemde 'verplichtingen' het volgende besloten en afgesproken:

ad 1: Vrijwilligers Risico Inventarisatie & Evaluatie (VRIE) opstellen

Door 'Landschappen.NL', de koepel van Landschapsorganisaties, zijn VRIE's opgesteld voor allerlei vrijwilligerswerk.

Als bijlage I bij dit stuk zijn de 4 voor ons HSL-werk meest relevante VRIE's bijgevoegd; alle bestuursleden zijn verantwoordelijk voor het veilig werken, dus:

→ **alle bestuursleden** kijken vooraf aan een werkdag die VRIE's weer even door.

ad 2: PBM's

Harry en Frans zorgen ervoor dat in de materiaalwagen voldoende van de juiste PBM's beschikbaar zijn. *Welke* PBM's: zie verderop.

ad 3: Instructie veilig werken

Lucas blijft aan het begin van elke werkdag de 'instructie veilig werken' geven; hij hanteert daarbij het 'draaiboek begeleiden werkdag' van SLG - zie bijlage II.

→ **Alle bestuursleden** lezen deze instructies goed door!

ad 4. Toezicht

Alle op een werkdag aanwezige bestuursleden houden toezicht op de veiligheid; voor de aspecten zie in bijlage II.

Lucas zorgt ervoor dat er elke werkdag EHBO-materiaal aanwezig is.

B. Welke Persoonlijke Beschermings Middelen ?

In Bijlage III staat een informatief schema van SLG met welke Persoonlijke Beschermings Middelen (PBM's) nodig zijn bij welke werksoorten. Kan je dit niet goed lezen, kijk dan op [de website van SLG via deze link \(klik\)](#).

'Gewone' werkers

Voor het soort werk, dat wij normaliter op onze werkdagen doen, zijn als PBM nodig:

1. stevige schoenen
2. handschoenen
3. stevige werkkleding
4. veiligheidshelm
5. oogbescherming / veiligheidsbril - alleen bij sommige werksoorten.

Nrs. (1) en (3) zijn een eigen keus van onze vrijwilligers. Mochten we iemand zien die met duidelijk ontoereikende schoenen of kleding aan het werk is dan mogen en moeten wij hem daar wel op aanspreken.

Nrs. (2) en (4) stellen we beschikbaar.

De veiligheidshelmen zijn nieuw; ze zijn nodig als er kans is op vallende en/of wegslaande takken. Dus bv bij wilgen knotten.

Nr. (5) hebben wij ook - beperkt aantal - in de materiaalkar.

Motorzagers

Het is duidelijk dat voor de mensen die met motorzagen werken naast de bovenstaande PBM's veel verdergaande eisen zijn voor hun PBM's: veiligheidsschoenen, gehoorbeschermers, zaagbroek, veiligheidshelm met gezichtscherf.

Omdat wij uitsluitend zagers toestaan die gediplomeerd zijn mogen we ervan uitgaan dat zij de juiste PBM's gebruiken.

Ingeval HSL motorzagen beschikbaar stelt aan leden behoort HSL ook de daarbij behorende PBM's beschikbaar te stellen, of zeker te stellen dat de gebruiker die PBM's zelf heeft en gebruikt.

C. En als het fout gaat?

Als er een incident/ongeluk is tijdens een werkdag zal de dag-toezichthouder de aangewezen EHBO-er moeten inschakelen.
Uiteindelijk zal er dan een aansprakelijkheidsstelling kunnen volgen en er zal een verzekeringskwestie ontstaan.

In die fase kan het HSL-bestuur / de vrijwilliger een beroep doen op de vrijwilligersverzekering van de gemeente. Die biedt o.a. vergoeding aan de vrijwilliger voor kosten/ schade die zijn eigen verzekering niet dekt. En die biedt ook vergoeding aan het bestuur voor de kosten van aansprakelijkheid en rechtshulp.
Zie verder in bijlage IV.

BIJLAGE I: Vrijwilligers Risico Inventarisatie & Evaluatie (VRIE)

[bron: Website SLG]

Er zijn in totaal 36 VRIE's te vinden op de website van SLG ([klik hier](#)). Daaruit zijn de volgende 4 VRIE'S geselecteerd die het meest relevant zijn voor het werk dat HSL-vrijwilligers doen. Uitgangspunt is dat werkers met kettingzagen hun eigen VRIE in de gaten houden.

Nr. 05 Knotten van bomen met handgereedschap

Het afzagen van takken die bij de knot meestal niet dikker zijn dan 10 cm. Dit gebeurt meestal vanaf een ladder of werkplateau, of staand in de knot. De takken staan daarbij onder houtspanning. Bij het knotten hoort ook het wegslepen en verwerken van takken in hopen of takkenrillen.

Stammen en takken kunnen opscheuren door het ongecontroleerd vrij komen van houtspanning.

Werkzaamheden Werken op hoogte, knotten van een knotboom en takken slepen, verwerken van takafval (bv. takkenril)	
Gereedschappen <ul style="list-style-type: none">Ladder, trap, zekeringTakkenschaar, handzaag, pistoolzaag, beugelzaag, (telescoop)stokzaag, snoeischaarHark, spade, riek, hooivork, snoeischaar	Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) <ul style="list-style-type: none">Helm met gelaatsbescherming of helm in combinatie met veiligheidsbrilHandschoenenVeiligheidsbrillenVeiligheidsschoenen of stevig schoeisel met goed profielPositioneringssysteem bij werken op hoogte
Basismaatregelen <i>Hieronder staan de <u>algemene</u> basismaatregelen voor veilig werken. Die gelden dus in principe bij alle werkzaamheden.</i> <ul style="list-style-type: none">Vrijwilligers zijn bekwaam in de werkzaamheden. In het veld is altijd een ervaren begeleider aanwezig.Gereedschappen en PBM's zijn altijd goed onderhouden; alle ladders en machines zijn gekeurd.Gereedschappen en PBM's worden op de juiste wijze gebruikt.Vrijwilligers dragen werkhandschoenen en er is een EHBO-koffer aanwezig.Wij adviseren het dragen van veiligheidsschoenen. Stevige schoenen volstaan bij incidenteel vrijwilligerswerk.Er zijn voldoende hulpverleners aanwezig. Wij adviseren minimaal twee hulpverleners per groep. Organiseer bij grotere groepen meer hulpverleners.Vrijwilligers krijgen instructie en er wordt toezicht gehouden.Iedereen let op elkaar en helpt elkaar om veilig te werken.	
Maatregelen van deze VRIE <i>Hieronder staan de belangrijkste veiligheidsmaatregelen die specifiek horen bij de werkzaamheden en omstandigheden uit deze VRIE. Neem de maatregelen over op het werkdagformulier. De volledige lijst vind je in het kleurenschema hierna.</i> <ul style="list-style-type: none">Zorg voor minimaal 1 veldhulpverlener of EHBO'er/BHV'er.Zorg dat vrijwilligers voldoende kennis hebben over zagen onder spanning, opscheurend hout en de juiste zaagtechniek.Houd voldoende afstand, minimaal 1,5 keer de taklengte.Zorg voor een stabiele werkpositie.Gebruik valbescherming bij werken op hoogte.	

VERVOLG VRIE nr. 05: Knotten van bomen

	Gevaren / risico's	Maatregelen
Hoog !!!	<p>Opscheurend hout raakt het lichaam</p> <p>Vallend hout</p> <p>Werken op hoogte: vallen van de ladder</p> <p>Werken op hoogte: vallen uit de knot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg dat de vrijwilligers kennis hebben over opscheurend hout en weten hoe ze hiermee moeten omgaan. • Gebruik een goede zaagtechniek, met een breuklijst en valkerf. • Zorg bij het lostrekken van takken voor een goede afstemming en communicatie. • Houd tijdens het afzagen van takken voldoende afstand van elkaar, minimaal 1,5 keer de taklengte. • Draag altijd een helm, ook de directe omstanders. • Zorg voor een stabiele werkpositie: plaats de ladder stevig op een hoek van ca 65 graden, reik niet verder dan een armlengte en gebruik de bovenste sporten niet als werkpositie. • Gebruik een positioneringssysteem bij werken op hoogte. • Sta alleen in de knot als er voldoende ruimte is en als de knot stevige tenen heeft.
Midden !!	<p>Snijwonden door gereedschap</p> <p>Verwondingen door opsplijtende takken, veroorzaakt door houtspanning; verwondingen door zwiepende takken, tijdens het vervoer van de takken.</p> <p>Rug- of andere klachten door fysieke belasting</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Draag handschoenen. • Zorg dat vrijwilligers weten hoe ze het gereedschap op de juiste wijze gebruiken. • Houd altijd een ruime afstand van elkaar, minimaal 1,5 keer de lengte van de takken. • Schat de houtspanning van de takken goed in. • Houd takken bij het wegslepen vast aan de dikste kant. Til niet boven je hoofd. • Draag een helm met vizier of een helm en een veiligheidsbril. • Neem een goede werkhouding aan: let op een stabiele, ruime voetenstand. Hou je rug recht. Zaag niet te ver van het lichaam. Zaag niet boven schouder niveau. • Neem regelmatig pauze.
Laag !	<p>Zaagsel in de ogen</p> <p>Struikelen over takken en gereedschap</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kies een werkpositie waarbij het zaagsel van de zager af waait. • Draag een veiligheidsbril wanneer er toch zaagsel in ogen kan komen. • Houd de werkplek opgeruimd.

Nr. 02 Afzetten van bomen en struiken tot Ø 25 cm met handgereedschap

Met een handzaag afzetten van bomen en struiken. Stammen hebben een diameter van maximaal 25 cm op borsthoogte. De bomen en struiken staan rechtop en worden tot op kniehoogte of lager afgezet. Stammen en takken worden afgevoerd of in een takkenril verwerkt.

Stammen en takken kunnen opscheuren door het ongecontroleerd vrijkomen van houtspanning. Daarom zijn deskundigheid in het inschatten van houtspanning en een juiste veltechniek vereist.

Werkzaamheden Afzetten van kleine bomen, wegslepen van snoeisel en takkenril maken	
Gereedschappen <ul style="list-style-type: none">• Takkenschaar• Handzaag	Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) <ul style="list-style-type: none">• Werkhandschoenen• Helm bij vallend hout• Veiligheidsschoenen of stevig schoeisel met goed profiel• Veiligheidsbril bij kans op zaagsel of doornen in de ogen
Basismaatregelen <i>Hieronder staan de <u>algemene</u> basismaatregelen voor veilig werken. Die gelden dus in principe bij alle werkzaamheden.</i> <ul style="list-style-type: none">• Vrijwilligers zijn bekwaam in de werkzaamheden. In het veld is altijd een ervaren begeleider aanwezig.• Gereedschappen en PBM's zijn altijd goed onderhouden.• Gereedschappen en PBM's worden op de juiste wijze gebruikt.• Vrijwilligers dragen werkhandschoenen en er is een EHBO-koffer aanwezig.• Wij adviseren het dragen van veiligheidsschoenen. Stevige schoenen volstaan bij incidenteel vrijwilligerswerk.• Er zijn voldoende hulpverleners aanwezig. Wij adviseren minimaal twee hulpverleners op een groep.• Vrijwilligers krijgen instructie en er wordt toezicht gehouden.• Iedereen let op elkaar en helpt elkaar veilig te werken.	
Maatregelen van deze VRIE <i>Hieronder staan de belangrijkste veiligheidsmaatregelen die specifiek horen bij de werkzaamheden en omstandigheden uit deze VRIE. Neem de maatregelen over op het werkdagformulier. De volledige lijst vind je in het kleurenschema hierna.</i> <ul style="list-style-type: none">• Zorg dat er voldoende kennis aanwezig is over het zagen onder spanning, over opscheurend hout en over de juiste zaagtechniek (maak een breuklijst en valkerf).• Houd voldoende afstand van de zager: minimaal 1,5 keer de boom- of taklengte.• Zorg voor een goede instructie en goede afstemming tijdens het werk.	

VERVOLG VRIE nr. 02: Afzetten van bomen en struiken

	Gevaren / risico's	Maatregelen
Hoog !!!	Verwondingen door opscheurend hout Verwondingen door vallend hout	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg dat vrijwilligers voldoende kennis en vaardigheden hebben voor het omgaan met opscheurend hout. • Pas een goede zaagtechniek toe, met een valkerf en breuklijst; zaag takken gecontroleerd af. • Zorg voor een goede afstemming en communicatie bij het lostrekken van takken. • Zorg tijdens het omzagen van de boom of struik dat iedereen op voldoende afstand van de zager staat: minimaal 1,5 keer de boom- of struiklengte. • Houd tijdens het afzagen van takken of kleine struiken minimaal 3 meter afstand van elkaar. • Draag bij het zagen van bomen een helm, ook de directe omstanders.
	Snijwonden door gereedschap Werken op onregelmatig terrein/struikelgevaar Rug- of andere klachten door fysieke belasting	<ul style="list-style-type: none"> • Draag werkhandschoenen. • Gebruik het gereedschap op de juiste manier. • Houd altijd voldoende afstand van elkaar. • Vervoer gereedschap met bescherming of in een krat. • Inspecteer en markeer plekken met valgevaar. • Houd de werkruimte opgeruimd. • Neem een goede werkhouding aan: let op een stabiele, ruime voetenstand. Hou je rug recht. Zaag niet te ver van het lichaam en zaag niet boven schouder niveau. • Neem regelmatig pauze.
Laag !	Zaagsel in de ogen	<ul style="list-style-type: none"> • Kies een werkpositie waarbij het zaagsel van de zager af waait. • Draag een veiligheidsbril wanneer er toch zaagsel in de ogen kan komen.
	Verwondingen of blessures tijdens het slepen van takken	<ul style="list-style-type: none"> • Werk met een rechte rug. • Zaag takken klein/hanteerbaar. • Houd takken bij het wegslepen vast aan de dikste kant. Til niet boven je hoofd.

Nr. 09 Onderhoud hagen met handgereedschap

Het snoeien en scheren van lage heggen en hagen met handgereedschap. Het afzetten van de struiken voor een dichte, uitgelopen haag.

Bij een uitgelopen haag kunnen takken opscheuren door het ongecontroleerd vrij komen van houtspanning.

Werkzaamheden Snoeien van haag, afzetten van heg en opruimen van snoeimateriaal	
Gereedschappen <ul style="list-style-type: none">• Takkenschaar• Hand Heggenschaar• Handzaag	Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) <ul style="list-style-type: none">• Werkhandschoenen• Stevig schoeisel• Veiligheidsbril• Veiligheidshelm bij kans op vallend hout
Basismaatregelen <i>Hieronder staan de <u>algemene</u> basismaatregelen voor veilig werken. Die gelden dus in principe bij alle werkzaamheden.</i> <ul style="list-style-type: none">• Vrijwilligers zijn bekwaam in de werkzaamheden. In het veld is altijd een ervaren begeleider aanwezig.• Gereedschappen en PBM's zijn altijd goed onderhouden.• Gereedschappen en PBM's worden op de juiste wijze gebruikt.• Vrijwilligers dragen werkhandschoenen en er is een EHBO-koffer aanwezig.• Wij adviseren het dragen van veiligheidsschoenen. Stevige schoenen volstaan bij incidenteel vrijwilligerswerk.• Er zijn voldoende hulpverleners aanwezig. Wij adviseren minimaal twee hulpverleners per groep. Organiseer bij grotere groepen meer hulpverleners.• Vrijwilligers krijgen instructie en er wordt toezicht gehouden.• Iedereen let op elkaar en helpt elkaar om veilig te werken.	
Maatregelen van deze VRIE <i>Hieronder staan de belangrijkste veiligheidsmaatregelen die specifiek horen bij de werkzaamheden en omstandigheden uit deze VRIE. Neem de maatregelen over op het werkdagformulier. De volledige lijst vind je in het kleurenschema hierna.</i> <ul style="list-style-type: none">• Houd voldoende afstand, minimaal 1,5 keer de taklengte.• Schat de spanning op het hout goed in.• Draag een helm bij kans op vallend hout	

VERVOLG VRIE nr. 09: Onderhoud hagen met handgereedschap

	Gevaren / risico's	Maatregelen
Hoog !!!	Bij uitgelopen haag: geraakt worden door opscheurend hout of vallend hout	<ul style="list-style-type: none"> • Houd voldoende afstand, minimaal 1,5 keer de taklengte. • Schat de spanning op het hout goed in. • Draag een helm bij kans op vallend hout
Midden !!	Wonden door stekels Snijwonden door handzaag, takkenschaar Uitglippen en struikelen	<ul style="list-style-type: none"> • Draag aansluitende, stevige kleding. • Draag een veiligheidsbril. • Draag werkhandschoenen. • Houd de werkplek schoon en opgeruimd. • Houd kinderen uit de buurt van doornige hagen.
Laag !	Rugklachten door verkeerd tillen of verkeerd slepen van takken	<ul style="list-style-type: none"> • Houd takken bij het wegslepen vast aan de dikste kant • Til niet boven je hoofd.

Nr. 11 Snoeien van (hoogstam)fruitbomen

Het snoeien van hoogstamfruitbomen vanaf de grond met stokgereedschap. Als het gebruik van stokgereedschap niet mogelijk is, gebeurt het snoeien vanaf ladders en met behulp van klimlijnen.

Het verzamelen, afvoeren en verwerken van het vrijgekomen hout.

Het belangrijkste gevaar bij het werken met hoogstamfruitbomen is het werken op hoogte.

Werkzaamheden Werken op hoogte; vormsnoei, periodiek onderhoud, achterstallig onderhoud; takken slepen, verwerken takafval; plaatsen beschermingsmateriaal om de boom, tegen vraat door vee; verwijderen, plaatsen of repareren van afrasteringen.	
Gereedschappen <ul style="list-style-type: none">• Ladder, trap, borglijn• Handzaag, pistoolzaag, beugelzaag, stokzaag, telescoopstok• Snoeischaar• Hark, spade, schop, riek, hooivork• Hamer, nijptang, krammen en spijkers, grondboor, sleg	Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) <ul style="list-style-type: none">• Veiligheidsschoenen of stevige schoenen met profiel• Werkhandschoenen• Veiligheidshelm• Gelaatbescherming of veiligheidsbril• Positioneringssysteem (valbeveiliging)
Basismaatregelen <i>Hieronder staan de <u>algemene</u> basismaatregelen voor veilig werken. Die gelden dus in principe bij alle werkzaamheden.</i> <ul style="list-style-type: none">• Vrijwilligers zijn bekwaam in de werkzaamheden. In het veld is altijd een ervaren begeleider aanwezig.• Gereedschappen en PBM's zijn altijd goed onderhouden; alle ladders zijn gekeurd.• Gereedschappen en PBM's worden op de juiste wijze gebruikt.• Vrijwilligers dragen werkhandschoenen en er is een EHBO-koffer aanwezig.• Wij adviseren het dragen van veiligheidsschoenen. Stevige schoenen volstaan bij incidenteel vrijwilligerswerk.• Er zijn voldoende hulpverleners aanwezig: Wij adviseren minimaal twee hulpverleners per groep. Organiseer bij grotere groepen meer hulpverleners.• Vrijwilligers krijgen instructie en er wordt toezicht gehouden.• Iedereen let op elkaar en helpt elkaar veilig te werken.	
Maatregelen van deze VRIE <i>Hieronder staan de belangrijkste veiligheidsmaatregelen die specifiek horen bij de werkzaamheden en omstandigheden uit deze VRIE. Neem de maatregelen over op het werkdagformulier. De volledige lijst vind je in het kleurenschema hierna.</i> <ul style="list-style-type: none">• Zorg voor minimaal één veldhulpverlener of EHBO/BHV-er.• Werk zoveel mogelijk vanaf de grond.• Zorg voor een stabiele werkpositie als er een ladder wordt gebruikt. Zorg voor voldoende kennis en instructie van werken op hoogte en werken met positioneringssysteem en/of valbeveiliging• Houd voldoende afstand van de werkzaamheden: minimaal 1,5 keer de taklengte.• Zorg dat vrijwilligers voldoende kennis hebben over het zagen onder spanning, opscheurend hout en de juiste zaagtechniek. En dat zij over voldoende vaardigheden beschikken om de werkzaamheden uit te voeren.	

VERVOLG VRIE nr. 11: Snoeien van (hoogstam)fruitbomen

	Gevaren / risico's	Maatregelen
Hoog !!!	<p>Letsel door vallen van ladder.</p> <p>Geraakt worden door opscheurend hout</p> <p>Geraakt worden door vallend hout</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor een stabiele werkpositie. Snoei geen bomen als er geen stabiele zaagpositie ingenomen kan worden. Bijvoorbeeld bij gladheid. • Zet de ladder stevig neer. Maak indien nodig de bovenkant vast aan de boom met een spanband. • Sta altijd met beide voeten op de trap. Reik niet verder dan een armlengte naast de trap. • Gebruik een positioneringssysteem (valbeveiliging) als de ladder niet stabiel genoeg is, bij ver reiken, langdurig staan op de ladder en bij gebruik van zware of gevaarlijke apparaten en machines. • Werk boven windkracht 6 niet op hoogte. Houd weersverwachtingen in de gaten. • Zorg dat de vrijwilligers kennis hebben over opscheurend hout en dat zij over vaardigheden beschikken om daarmee om te gaan. • Pas een goede zaagtechniek toe met een valkerf en breuklijst. • Houd tijdens het afzagen van takken minimaal 3 meter afstand van elkaar. • Draag een helm, ook de directe omstanders.
Midden !!	<p>Snijwonden door gereedschap</p> <p>Verwondingen door opsplijtende takken, veroorzaakt door houtspanning</p> <p>Verwondingen door zwiepende takken, tijdens het vervoer van de takken</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Draag handschoenen • Zorg dat vrijwilligers de juiste vaardigheden en kennis hebben om de gereedschappen veilig te kunnen gebruiken. • Houd altijd een ruime afstand van elkaar. • Schat de houtspanning van de takken goed in. • Houd takken bij het wegslepen vast aan de dikste kant. Til niet boven je hoofd. • Houd minimaal 1,5 keer de taklengte afstand tot elkaar. • Draag eventueel een veiligheidsbril.
Laag !	<p>Zaagsel in de ogen</p> <p>Rug- of andere klachten door fysieke belasting</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kies een werkpositie waarbij het zaagsel van de zager af waait. • Draag een veiligheidsbril wanneer er toch zaagsel in ogen kan komen. • Neem een goede werkhouding aan: let op een stabiele, ruime voetenstand. Hou je rug recht. Reik niet te ver buiten de ladder: maximaal één armlengte • Wissel de werkzaamheden van het klimmen of staan op een ladder af, of beperk de werktijden. • Neem regelmatig pauze.

BIJLAGE II: Draaiboek begeleiden werkdag

[bron: Website SLG]

Draaiboek begeleiden werkdag

Vorbereiding van de werkdag	<ul style="list-style-type: none">• Op welk terrein ga je werken?• Wat voor werk ga je doen?• Waar kunnen deelnemers/vrijwilligers parkeren?• Zijn er schuilmogelijkheden?• Wat doe je met het snoei/zaag hout? Maak met de eigenaar heldere afspraken over wat je bijvoorbeeld doet met de gesnoeide takken of gezaagde bomen.• Reserveer het gereedschap. Vergeet niet ook de EHBO doos en de Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's) te reserveren en mee te nemen.• Wie zorgt er voor koffie/thee?• Zijn er planten/dieren om rekening mee te houden? Quick scan van het gebied op bijzonderheden, zoals bijvoorbeeld aanwezigheid dassenburcht.• Is het broedseizoen en hoe kun je daar rekening mee houden?• Zijn er kinderen bij?• Welk weer is er voorspeld?• Heb je ter plekke mobiel bereik?• Vul het werkdagformulier in.• Neem op de werkdag een pen mee voor het invullen van de LMRA.• Zorg dat je telefoon op de werkdag is vol geladen!• Neem desinfectiemateriaal (voor handen en gereedschap) + coronaprotocol mee• Noteer wie er aanwezig zijn i.v.m. het contact onderzoek
De werkdag zelf	
Iedereen welkom heten	
Stel je zelf voor	Naam vrijwilligersgroep, eigen naam, functie in de werkgroep, etc.... en ik begeleid vandaag de werkdag (alleen van toepassing als er nieuwe vrijwilligers meedoen).
Voorstelronde vrijwilligers	Afhankelijk van de groepsgrootte wel/niet laten plaatsvinden (alleen van toepassing als er nieuwe vrijwilligers meedoen).
Uitleg veilig werken	<ul style="list-style-type: none">• Leg uit dat volgens de Arbowetgeving het verplicht is een risico inventarisatie te maken voorafgaan aan de werkzaamheden, de juiste PBM's te gebruiken, instructie te geven en toezicht te houden.• Geef aan dat je met elkaar verantwoordelijk bent om bovenstaande in acht te nemen en veilig te werken.• Vertel dat de toezichthouder (jij zelf of iemand anders uit de groep) zelf weinig werkt. Bij grote groepen kan je alleen toezicht houden, in kleinere groepen is het wel mogelijk enigszins mee te werken.

	<ul style="list-style-type: none"> • Leg het werkdagformulier uit. Geef aan welke risico's op het werkdagformulier staan bij deze werkzaamheden en welke maatregelen genomen zijn deze risico's te beperken. Doe gezamenlijk met de groep de Last Minute Risico Analyse (LMRA) van het werkdagformulier. • Leg uit waar het werkdagformulier ligt, mocht er een ongeluk gebeuren. • Geef aan welke auto beschikbaar is (zorg dat deze auto vrij staat) om bij een ongeluk mee naar de huisartsenpost te rijden. • Geef aan waar de EHBO-doos ligt. • Vertel welke PBM's verplicht zijn voor deze werkzaamheden. Misschien ook maar meteen even melden dat je er op toe ziet dat de PBM's ook worden gebruikt. • Wijs de deelnemers er op dat ze zich aan het eind van de dag moeten controleren op teken. • Wordt er gewerkt langs de weg, geef dan uitleg over veilig werken langs de weg VBNE informatie en instructie - Stichting Landschapsbeheer Gelderland
Uitleg over de werkzaamheden	Licht toe welke werkzaamheden gedaan gaan worden. Neem de tijd voor het geven van de werkinstructies bij nieuwe vrijwilligers. Vergis je niet, vaak weet een nieuwe/onervaren vrijwilliger bijvoorbeeld niet wat 'afzetten' betekent. Leg het dus goed uit!
Instructie over veilig werken met het gereedschap	<ul style="list-style-type: none"> • Geef aan welk gereedschap bij welke klus het beste kan worden gebruikt. • deel het gereedschap zelf uit of laat een andere vrijwilliger dat doen. Laat de mensen niet zelf 'graaien' in de kar/ kist/ achterbak; dit voorkomt ongelukken. • Bedenk dat er ook mensen nodig zijn die snoeiafval wegslepen. Niet iedereen hoeft een stuk gereedschap vast te houden. • Geef aan dat het gereedschap geteld is en dat de werkdag pas is afgelopen als al het gereedschap schoongemaakt is ingeleverd. • Leg gereedschap nooit zomaar even ergens neer. Iemand anders kan er over struikelen, zich er aan verwonden. Spreek een verzamelpunt af waar gereedschap neergelegd kan worden dat tijdelijk niet wordt gebruikt. Doe de snoeischaar en takkenschaar altijd goed dicht, leg zagen met het zaagblad naar beneden etc. • Bij werkzaamheden met vallend hout (wilgen knotten, HSF snoeien, singel afzetten, etc.) is een helm verplicht. • Spreek met elkaar af dat er gewaarschuwd wordt voordat er een boom gaat vallen. Bijvoorbeeld door "van onderen" te roepen. • Werk op ruime afstand van elkaar. Bijvoorbeeld met wilgen knotten, knot de wilgen om en om, zodat er voldoende afstand tussen de vrijwilligers is. • Wordt er gewerkt op de ladder? Leg dan het gebruik van de ladder uit inclusief de veiligheidsvoorschriften. Bij het uitvoeren van werk vanaf een ladder dient steeds een tweede persoon aanwezig te zijn die ook

	<p>een instructie heeft gevolgd. Deze dient toe te zien op de veiligheid. Deel het werk zo in dat er steeds iemand is die het klimmen in de gaten houdt. Beklim de ladder nooit met klompen. Bij gebruik van aluminium ladders steeds handschoenen dragen VBNE informatie en instructie - Stichting Landschapsbeheer Gelderland. Met name het plaatsen van de ladder en het juiste gebruik van de ladder is belangrijk.</p>
Planning en aan het werk gaan	<p>Iedereen is klaar om aan de slag te gaan. Spreek met elkaar af wanneer de pauzes plaatsvinden en waar die plaatsvinden. Neem op tijd pauze voor ontspanning. Geef aan wanneer de werkdag zal eindigen. Hierna, aan de slag!</p>
Toezicht houden	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg er voor dat u zelf als werkdagbegeleider/toezichthouder het overzicht houdt. • Wees alert op de volgende gevaren: vallen, verdrinken, aanrijdingen, vee, machines en gereedschap, infecties of beten van insecten, omslag van het weer, gebruik van drank en drugs, zwerfvuil. • Houd op tijd pauze en zorg voor genoeg drinken. Mocht het slecht weer zijn, houd een schuilgelegenheid achter de hand. Geen schuilgelegenheid? Annuleer de dag bij onweer en/of hagelbuien. • Zorg bij hitte voor extra drinkpauzes en werken in de schaduw. • Vertel indien nodig mensen te letten op hun werkhouding. Ga bij het bukken door de knieën, pas op voor overbelasting etc. Loop liever een paar keer, i.p.v. teveel tegelijk te willen tillen. • Wanneer duidelijk is dat iemand roekeloos werkt of moe is, spreek diegene dan aan. • Gebruikt iemand de helm niet, terwijl dat bij deze werkzaamheden wel verplicht is? Vertel hem/haar dat hij de helm moet opzetten. Doet hij/zij dit niet, dan mag hij niet meewerken. Het gebruik van de juiste PBM's is immers verplicht. • Tijdens de werkzaamheden in de boom mag <i>niemand</i> zich onder de boom bevinden. • Blijf controleren of iedereen voldoende afstand van elkaar houdt.
Einde van de werkdag	<ul style="list-style-type: none"> • Maak met elkaar het gereedschap schoon en kijk of het gereedschap compleet is. • Bedankt iedereen voor het harde werken. Blick nog even terug op de geslaagde werkdag! • Maak eventuele afspraken voor een vervolg.

BIJLAGE III : Schema met PBM's

Persoonlijk Beschermingsmiddelen Schema (PBM schema)

 Stichting Landschapsbeheer Gelderland zorg voor ons landschap		Stevige schoenen	Veiligheidsboeien of laarzen	Zaagschoenen of laarzen	Geboorbescherming	Handschoenen	Zaagbroek	Stevige broek en werkkleding	Ortbescherming	Gehaarsbescherming	Veiligheidsriem	Positioneringstest (Valbescherming)	Signaalkleding Klasse 2	Waadbroek of pak met laarzen
PBM schema														
Handmatig afzetten houtachtige begroeiingen en takken, knotten (A)														
Diverse handzagen	●				●		●						1	
Stokzagen	●				●		●	●					1	
Slaggereedschap	●				●		●						1	
Snoeischaar, takkenschaar	●				●		●						1	
Motorisch afzetten houtachtige begroeiingen														
Motorkettingzaag			●	●	●	●			●	●				
Stokkettingzaag		●		●	●			●		●				
Heggenschaar		●		●	●			●		●				
Maaierwerkzaamheden														
Handgereedschap o.a.: zeis, riek, hooivork	●				●		●							
Onderhoud; het scherp maken van de zeis	●				●		●							
Bosmaaier draadkop		●		●	●		●	●						
Bosmaaier slagmes		●		●	●		●	●	3	4				
Kiepelmaaier		●		●	●		●	●						
Ruwtreinmaaier, cyclomaaiër en vingerbalk		●		●	●		●							
Schonen van sloten en waterpoelen														
Handgereedschap o.a.: baggerbeugel, sloothak, sloothekkel, walmes		●	5		●									●
Werken op hoogte in de boom met handgereedschap														
Knotten van bomen (B)	●				●		●						1	2
Hoogstam fruitbomen (B)	●				●		●						1	2
Nestkasten plaatsen	●				●		●							6
Overige														
Planten en uitsteken van bomen en struiken, steekschop	●				●		●							
Werkzaamheden op of naast de weg														●
Zwerfafval opruimen	●				●		●							
														

(A) Kan ook vanaf de ladder. De werkzaamheden dan wel uitvoeren volgens de daarvoor geldende veiligheidsvoorschriften.

(B) Niet vanaf een ladder. Die kan wel gebruikt worden om naar de werkplek toe te klimmen.

1. Bij kans op vallende en wegslaande takken.

2. Als in de boom geen stabiele werkplek verkregen kan worden. Dit mag alleen door daarvoor getrainde personen gebruikt worden.

3. Bij niet houtachtige vegetatie.

4. Bij houtachtige vegetatie.

5. De te betreden waterdiepte is bepalend voor de keuze.

6. Als er niet stabiel vanaf de ladder geplaatst kan worden.

Kan je dit schema niet goed lezen, kijk dan op [de website van SLG via deze link \(klik\)](#).

BIJLAGE IV: Verzekering Vrijwilligers Gemeente Bronckhorst

[bron: website gemeente Bronckhorst]

Collectieve vrijwilligersverzekering

Voor alle mensen die vrijwilligerswerk doen voor organisaties in de gemeente Bronckhorst, is een vrijwilligersverzekering afgesloten bij Centraal Beheer Achmea. De vrijwilligersverzekering zorgt ervoor dat mensen die dankbaar vrijwilligerswerk doen in onze gemeente, niet blijven zitten met schade die zij dan misschien oplopen. De verzekering is afgesloten voor vrijwilligers, mantelzorgers, vrijwilligerswerk als gemeentelijke tegenprestatie en maatschappelijke stages van scholieren. Als vrijwilliger hoeft u zelf niets te doen om de verzekering af te sluiten. Ook vrijwilligerswerk dat af en toe nodig is, is automatisch verzekerd. Denk bijvoorbeeld aan de intocht van Sinterklaas. De dekking geldt binnen heel Europa.

Stappen bij schade

U controleert of u de schade kunt melden op uw eigen verzekering. Kan dit? Dan meldt u de schade bij uw verzekeraar. Zo niet, benader dan de organisatie waarvoor u vrijwilligerswerk doet.

Is er een verzekering van de organisatie? Dan meldt de organisatie de schade bij die verzekeraar.

Heeft u of de organisatie geen eigen verzekering? Meld dan de schade bij de gemeente.

Wat is verzekerd?

- aansprakelijkheid van de vrijwilligers
- bestuurdersaansprakelijkheid voor vrijwilligers
- ongevallen
- persoonlijke eigendommen
- rechtsbijstand

Zie volgende bladzijde voor de polisvoorwaarden

Verzekeringsoverzicht VNG Vrijwilligersverzekering

achmea

Voor vrijwilligers, mantelzorgers, maatschappelijk stagiairs en mensen die in het kader van 'Tegenprestatie' vrijwilligerswerk doen.

Aansprakelijkheid voor Vrijwilligers

Verzekerd bedrag	€ 2.500.000,- per aanspraak met een maximum van € 5.000.000,- per verzekeringsjaar voor vrijwilligerswerk.
Opzicht	Verzekerd bedrag: € 12.500,- per aanspraak.

Ongevallenverzekering voor Vrijwilligers

Verzekerd bedrag	€ 12.500,- bij overlijden. € 25.000,- bij blijvende invaliditeit.
Geneeskundige kosten	Tot € 1.000,- per gebeurtenis.
Psychische hulpverlening (traumadekking)	Tot € 2.500,- per gebeurtenis.
Acute huishoudelijke hulp	20 uur.

Eigendommenverzekering voor Vrijwilligers

Persoonlijke Eigendommenverzekering	Maximaal € 5.000,- per gebeurtenis.
-------------------------------------	-------------------------------------

Voor de volgende kostbaarheden geldt als maximum per gebeurtenis:

Computerapparatuur	€ 1.500,-
Fiets	€ 750,-
Beeld- en geluidsapparatuur, (zonne-) bril/set, contactlenzen, sieraden of kunstmatige gebitselementen	€ 500,-
Horloges	€ 250,-

Bestuurdersaansprakelijkheid voor Vrijwilligers

Verzekerd bedrag	€ 500.000,- per aanspraak en per verzekeringsjaar voor alle bestuurders en toezichthouders van de organisatie, die deze functie als vrijwilliger vervullen, tezamen. Daarbij is het balanstotaal van de organisatie niet meer dan € 500.000,-.
------------------	--

Rechtsbijstand voor Vrijwilligers

Verzekerd bedrag	Rechtsbijstand bij strafrecht: € 40.000,- als maximum voor alle aanspraken van vrijwilligers tezamen.
Verzekerd bedrag	Verhaalsrechtsbijstand: geen maximum.

Aansprakelijkheidsverzekering voor Rechtspersonen

Verzekerd bedrag	€ 2.500.000,- per aanspraak die samenhangt met vrijwilligerswerk met een maximum van € 5.000.000,- per verzekeringsjaar.
------------------	--

Verkeersaansprakelijkheid voor Rechtspersonen *

Ook voor inzittenden van een motorvoertuig dat door een vrijwilliger wordt bestuurd.

Verzekerd bedrag	€ 1.000.000,- per aanspraak met een maximum van € 1.000.000,- per verzekeringsjaar voor vrijwilligers.
------------------	--

* Deze dekking geldt niet voor mantelzorgers, omdat zorgtaken niet voor een rechtspersoon verricht worden.